

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRDSUTSKOTTETS BETÄNKANDE 5/2002 rd

Regeringens proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om specialiserad sjukvård och 28 § lagen om missbrukarvård

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 18 december 2001 en proposition med förslag till lagar om ändring av lagen om specialiserad sjukvård och 28 § lagen om missbrukarvård (RP 236/2001 rd) till social- och hälsovårdsutskottet för beredning.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringssekreterare Arja Myllynpää och överinspektör Olavi Kaukonen, social- och hälsovårdsministeriet
- lagstiftningsråd Outi Suviranta, justitieministeriet
- överläkare Kimmo Kuoppasalmi, Folkhälsoinstitutet

- överläkare Pirjo Pennanen, Rättsskyddscentralen för hälsovården
- överläkare Jorma Lauharanta och biträdande överläkare Veikko Granström, Samkommunen för Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt
- konsultativa juristen Synnöve Amberla, Finlands Kommunförbund
- sakkunnigprovisor Johanna Kause, Finlands Apotekareförbund
- verksamhetsledare Hannu Penttinen, Aseman Lapset ry.

Dessutom har utskottet fått skriftliga utlåtanden av

- Riksåklagarämbetet
- hälsovårdscentralen i Tammerfors
- Fri Från Narkotika rf.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår ändringar i lagen om specialiserad sjukvård och lagen om missbrukarvård. De bemyndigandebestämmelser i lagen om specialiserad sjukvård som hänför sig till den högspecialiserade sjukvården föreslås bli ändrade med anledning av grundlagen. För att rätta till vissa missförhållandena skall den paragraf i lagen om specialiserad sjukvård som avser utjämning av exceptionellt stora kostnader för enskilda patienter kompletteras så att systemet täcker

in alla undersökningar och åtgärder samt all vård.

Vidare föreslås att lagen om missbrukarvård blir kompletterad med ett bemyndigande för social- och hälsovårdsministeriet att utfärda bestämmelser genom förordning om vilken typ av vård som kan betraktas som det slag av vård godkänd av social- och hälsovårdsministeriet som avses i bestämmelserna om narkotikabrott i strafflagen och bestämmelser om när någon kan anses ha sökt sådan vård. I lagen föreslås likaså

en bemyndigandebestämmelse om att social- och hälsovårdsministeriet kan utfärda bestämmelser genom förordning om ordnandet och genomförandet av medicinsk vård för narkotikaberoende personer. Bestämmelsen om bemyndigande att utfärda förordning skall ses över med anledning av grundlagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt efter det att de har antagits och blivit stadfästa. Ändringen i utjämningen av exceptionellt stora kostnader för enskilda patienter avses dock träda i kraft vid ingången av året efter det då lagarna har antagits och blivit stadfästa.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Av de orsaker som framgår av propositionens motivering och med stöd av erhållen utredning finner utskottet propositionen behövlig och angelägen. Utskottet tillstyrker att den föreslagna ändringen i lagen om specialiserad sjukvård godkänns, men med följande anmärkningar och ändringsförslag.

Enligt propositionen skall beträffande lagen om specialiserad sjukvård utredas separat om det genom förordning kan utfärdas bestämmelser om en kostnadsgräns och om utjämning helt eller delvis av de kostnader som skjuter över denna gräns. Utskottet menar att det också bör utredas om staten kunde ta över en större del av ansvaret för kostnaderna för dyra behandlingar.

Utskottet påpekar att social- och hälsovårdsministeriet med hänsyn till 50 kap. 7 § strafflagen bara skall föreskriva om godkänd vård enligt lagrummet i fråga och inte om när någon kan anses ha sökt vård. Bestämmelsen i strafflagen förutsätter explicit att vården skall vara godkänd av social- och hälsovårdsministeriet och därmed är det motiverat att ge bemyndigandebestämmelsen en mera ovillkorlig formulering. Utskottet föreslår ändringar i detta syfte i bemyndigandebestämmelsen i 28 § i lagen om missbrukarvård.

Utskottet understryker att läkemedel innehållande metadon eller buprenorfin som används för att behandla opioidberoende personer fortfarande ges under kontrollerade former och att behandlingen inte bara innebär att de beroende ges läkemedel utan att vården i sin helhet förutom

läkemedelsbehandling också innefattar psykosocial behandling. Förslaget att utvidga bedömningen av vårdbehovet och själva behandlingen till enheter som i detta nu bara ger fortsatt behandling bör enligt utskottets mening noggrant följas upp. Dessutom bör det ges tillräckliga garantier för att de som är beroende av narkotika får läkemedelsbehandling också i fängelseförhållanden.

I samband med behandlingen av ärendet har utskottet dryftat utdelningen av rena sprutor till dem som använder narkotika intravenöst i syfte att förhindra spridning av smittosamma sjukdomar. Utdelningen av rena sprutor kan dels förhindra spridning av smittosamma sjukdomar, dels bidra till att missbrukare knyts till servicesystemet. På författningsnivå kan verksamheten närmast hänföras till den skyldighet som förordningen om smittosamma sjukdomar föreskriver för hälsovårdsnämnden och den ansvarige läkaren vid en hälsovårdscentral att sörja för bekämpning av smittosamma sjukdomar inom hälsovårdscentralens område. Det är viktigt att verksamheten byggs ut och integreras i hälsovården för att spridning av smittosamma sjukdomar skall kunna förebyggas, framhåller utskottet. Därför bör social- och hälsovårdsministeriet reda ut om det i förordningen om smittosamma sjukdomar behövs en uttrycklig bestämmelse om utbyte av redskap för narkotikabruk eller närmare anvisningar, för att det skall bli klart att verksamheten följer bestämmelserna. Utskottet föreslår ett uttalande i saken. (*Utskottets förslag till uttalande*).

Förslag till beslut

Med stöd av det ovan anförda föreslår social- och hälsovårdsutskottet

att det första lagförslaget godkänns utan ändringar och

att det andra lagförslaget i övrigt godkänns enligt propositionen men 28 § med följande ändringar (Utskottets ändringsförslag) och

att ett uttalande godkänns (Utskottets förslag till uttalande).

Utskottets ändringsförslag

2.

28 §

Närmare bestämmelser

(1 mom. som i RP)

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet fastställs formulären för de blanketter som skall användas för sådana beslut som avses i denna lag. Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan även bestämmas om de förutsättningar under vilka vård (*utesl.*) betraktas som sådan i 50 kap. 7 § strafflagen (39/1889) avsedd vård som har godkänts av social- och hälsovårdsministeriet (*utesl.*). Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet kan vidare utfärdas bestämmelser om ordnandet

och genomförandet av medicinsk vård för narkotikaberoende personer.

(3 mom. som i RP)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringenleder ut om det behövs en uttrycklig bestämmelse om utbyte av redskap för narkotikabruk i förordningen om smittsamma sjukdomar eller närmare anvisningar i saken för att det skall bli klarlagt att verksamheten följer bestämmelserna.

ShUB 5/2002 rd — RP 236/2001 rd

Helsingfors den 1 mars 2002

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Marjatta Vehkaoja /sd
vordf. Timo Ihamäki /saml (delvis)
medl. Merikukka Forsius /gröna
Tuula Haatainen /sd
Inkeri Kerola /cent
Niilo Keränen /cent
Valto Koski /sd

Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löf /sv
Päivi Räsänen /kd
Arto Seppälä /sd
Marjatta Stenius-Kaukonen /vänst
Jaana Ylä-Mononen /cent.

Sekreterare var

utskottsråd Eila Mäkipää

biträdande sekreterare Harri Sintonen.

RESERVATION

Motivering

Genom regeringens proposition blir det möjligt för narkotikaberoende att få vård också i bashälsovårdens enheter, vilket har visat sig behövt ju bredare och djupare narkotikaproblemet har blivit. Men behandlingen av opioidberoende är mycket krävande och förutsätter stor sakkunskap. Om substitutionsbehandling sätts in på alltför lösa grunder kan det resultera i att olaglig narkotika byts ut mot laglig. Om underhålls- eller substitutionsbehandling ges på alltför fria villkor kan den behandlade bli permanent beroende av narkotikasubstitutet. Dessutom finns det en betydande risk för att läkemedlen hamnar ute i gatuhandeln.

Behandlingen av narkotikaberoende bör fortfarande syfta till en total frigörelse från narkotika. Genom utbyte av smutsiga sprutor mot rena kan det förhindras att smittsamma sjukdomar sprider sig. Men rena sprutor minskar inte de egentliga hälsoproblemen med narkotika och den sociala utslagning de ger upphov till. Det strider mot lagen att använda narkotika och utdelningen av redskap för narkotikabruk skapar ett etiskt problem. Om programmen för utbytesprutor lyfts ut ur sitt sammanhang inom den

målinriktade narkotikavården är det möjligt att narkotikaproblemet bara förvärras.

Förslag

Med stöd av det ovan anförda föreslår vi

*att följande uttalande godkänns i stället för det föreslagna uttalandet i utskottets betänkande (**Reservationens förslag till uttalande**).*

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen vidtar åtgärder för att ge anvisningar om ett klart budskap i samband med byte till rena narkotikasprutor om att narkotikabruk i sig är skadligt för hälsan och strider mot lagen, eftersom utdelningen av rena narkotikasprutor kan ge ett felaktigt budskap både till dem som använder narkotika och till allmänheten om narkotikabrukets acceptabilitet.

Helsingfors den 1 mars 2002

Päivi Räsänen /kd
Niilo Keränen /cent
Inkeri Kerola /cent